

Innst. 87 L

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 13 L (2009–2010), jf. Ot.prp. nr. 103 (2008–2009)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonene

Regjeringen legger i proposisjonene frem forslag til en lov for de obligatoriske sosiale tjenestene i Nav-kontoret.

Forslaget i Prop. 13 L (2009–2010) tilsvare forslaget i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) Om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen som ble fremmet 19. juni 2009. Forslaget i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) ble ikke behandlet i sesjonen 2008–2009. Etter Stortingets forretningsorden § 33 tredje ledd må Regjeringen fremsette forslaget på nytt i den nye valgperioden.

Ved en inkurie er det i bestemmelsene i lovforslaget i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) vist til § 6 i §§ 7 og 49. Inkurien er rettet i lovforslaget i Prop. 13 L.

Med lovforslaget tydeliggjøres sammenhengen mellom de sosialpolitiske og arbeidsmarkedspolitiske virkemidler, og det legges til rette for nye satsinger. Det vurderes som hensiktsmessig at de av kommunens tjenester som skal inngå i Nav-kontoret etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 13, blir forankret i en egen lov.

Lovforslaget vil være bedre tilpasset dagens organisering av arbeids- og velferdsforvaltningen, og støtter opp under Nav-kontoret som en enhet som underbygger det felles ansvar stat og kommune har for kontorets tjenester og resultater.

Lovforslaget viderefører deler av dagens sosialtjenestelov. Dette gjelder i hovedsak de bestemmel-

sene som regulerer økonomiske ytelser og det arbeidsrettede kvalifiseringsprogrammet, samt bestemmelser om midlertidig botilbud og individuell plan. I tillegg videreføres generelle bestemmelser som understøtter de individuelle tjenestene, som kommunens ansvar for forbyggende virksomhet, samarbeid med andre deler av forvaltningen og med frivillige organisasjoner, og kommunens ansvar for å spre informasjon om de sosiale tjenestene.

Det foreslås å modernisere sosialtjenestelovens begrepsbruk, uten at dette medfører materielle endringer. I tillegg foreslås en lovfesting av gjeldende rett, ved å ta inn en bestemmelse om at tjenestene som ytes etter lovforslaget skal være forsvarlige.

Det foreslås å innføre tilsyn med forvaltningen av tjenestene etter loven, og en plikt for kommunen til å føre internkontroll på de samme områdene. Dette er nye bestemmelser som utvider fylkesmannens tilsyn og kommunens internkontrollplikt etter dagens sosialtjenestelov. Med disse bestemmelsene vil samtlige sosiale tjenester være underlagt statlig tilsyn og plikt til internkontroll. Forslaget vil styrke brukernes rettsikkerhet og bidra til et bedre tjenestetilbud.

Det vises til Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) kapittel 3 hvor gjeldende rett er nærmere redegjort for.

Når det gjelder nærmere redegjørelse av høringsnotatet og instansens merknader vises det til de enkelte kapitlene i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009).

Det vises til kapitlene 9 og 10 i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) for nærmere redegjørelse av merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget og til endringer i andre lover.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Innledning

Etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning (Nav-reformen) er et hovedgrep i arbeidet

med å utvikle en helhetlig arbeids- og velferdspolitikk. De organisatoriske og innholdsmessige endringer som er gjennomført i arbeids- og velferdsforvaltningen utgjør et viktig bakteppe for dette lovforslaget. Det vises til Ot.prp. nr 103 (2008–2009) kapittel 2 hvor det er nærmere redegjort for hovedpunktene i Nav-reformen, oppfølgingen av NOU 2004:18 Helhet og plan i de kommunale sosial- og helsetjenester, Samordning og samhandling i kommunale sosial- og helsetjenester (Bernt-utvalget), innføringen av kvalifiseringsprogrammet, samt nærmere begrunnelse for departementets lovforslag.

Høring

81 instanser svarte da lovforslaget ble sendt på høring. Et flertall av høringsinstansene støttet forslaget om å legge sosialtjenestelovens økonomiske stønader og arbeidsrettede tjenester i en egen lov for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav-kontoret). Innføring av internkontroll med forvaltningen av tjenestene etter loven, og tilsyn ved fylkesmannen på de samme lovområdene, ble støttet av alle instanser som uttalte seg til dette.

Lovforslaget er ikke et resultat av en revisjon av gjeldende sosialtjenestelov, men innebærer i hovedsak lovtekniske endringer. Mange høringsinstanser har likevel gitt merknader til de materielle bestemmelsene som videreføres fra gjeldende sosialtjenestelov. Disse merknader vil ikke bli behandlet i denne lovproposisjonen. Noen av problemstillingene vil imidlertid bli fulgt opp ved utarbeiding av forskrifter og rundskriv.

1.3 Deling av sosialtjenesteloven og valg av obligatoriske tjenester i Nav-kontoret

Departementets vurdering og forslag

Når det foreslås å lovforankre de obligatoriske kommunale tjenestene i Nav-kontoret i en felles lov, er det fordi etableringen av en felles førstelinje tillagt både statlige og kommunale tjenester, har initiert behov for en lovgivning som i større grad støtter opp under en samordning og koordinering av Nav-kontorets samlede tilbud.

Ved å skille ut de foreslåtte bestemmelsene om blant annet økonomisk stønad og kvalifiseringsprogram fra resten av sosialtjenesteloven, oppstår et grensesnitt mot de øvrige tjenestene etter sosialtjenesteloven.

Gjeldende velferdslovgivning skiller mellom sosiale tjenester, økonomiske ytelser, og arbeidsrettede tjenester på den ene siden, og helsetjenester på den annen side. Det nye lovtekniske skillet er mer hensiktsmessig både i forhold til organiseringen av arbeids- og velferdsforvaltningen og for å legge til rette for en harmonisering av regelverket for de gjenværende tjenestene i sosialtjenesteloven og regelverket

for kommunens helsetjenester. Bestemmelser om samarbeid i enkeltsaker og på systemnivå er videreført i forslaget for å sikre koordinerte ytelser til brukere som trenger tjenester på tvers av regelverkene.

Arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 13 regulerer hvilke kommunale tjenester som skal være obligatoriske i et Nav-kontor. Nav-kontoret skal i dag som et minimum ivareta kommunens oppgaver etter sosialtjenesteloven kapittel 5 og 5A, dvs. økonomisk stønad og kvalifiseringsprogram.

Det foreslås i lovforslaget at alle oppgaver etter loven blir obligatorisk for Nav-kontoret. Dette innebærer at Nav-kontoret som et minimum skal ivareta tjenestene om rett til opplysning, råd og veiledning, midlertidig botilbud og individuell plan, i tillegg til økonomiske stønader og kvalifiseringsprogram. Nav-kontoret blir i tillegg ansvarlig for å sikre at bestemmelsene i lovforslagets kapittel 3 om generelle oppgaver virkeliggjøres.

Ved å legge forvaltningen av disse tjenestene til Nav-kontoret, er det ut fra en vurdering av en faglig sammenheng mellom tjenestene som også har påvirket kommunenes organisering av tjenestene. Dette er tjenester som i de fleste kommuner forvaltes fra samme kontor. Forslaget om å lovfeste disse tjenestene til Nav-kontoret, begrenser ikke kommunens valgfrihet med hensyn til å legge andre tjenester til kontoret.

Bestemmelsene i sosialtjenesteloven kapittel 6 er ikke foreslått videreført i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette har bakgrunn i at deler av behandlingstilbudet til rusmiddelmissbrukere i 2004 ble overført fra sosialtjenesteloven til spesialisthelsetjenesteloven og definert som helsehjelp. Det faglige ansvaret for det samlede tilbudet til rusmiddelmissbrukere hører også sentralt under Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet. Det er hensiktsmessig at det legges til rette for at det kommunale behandlings- og tjenestetilbudet for å avhjelpe rusmiddelmissbruk kan samordnes i en fremtidig helse- og omsorgstjenestelov. Det vil likevel ikke være noe til hinder for at kommuner kan velge å la Nav-kontoret forvalte hele eller deler av dette regelverket, for eksempel de bestemmelsene som i dag ligger i sosialtjenesteloven kapittel 6. Den faglige sammenheng mellom disse bestemmelsene, sosialtjenesteloven kapittel 4 og den kommunale helselovgivningen, begrunner at disse bør inngå i en felles lov. Denne lovgivningen utformes av Helse- og omsorgsdepartementet.

Det nye grensesnittet som nå etableres endrer ikke de kommunale tjenestenes karakter slik enkelte av høringsinstansene har uttrykt bekymring for. Økonomisk sosialhjelp etter lovforslaget skal fremdeles være et sikkerhetsnett for vanskeligstilte som ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold ved arbeid, og sikre alle et forsvarlig livsopphold. Gjennom godt so-

sialfaglig arbeid og samarbeid på tvers av sektorer skal kommunen etter lovforslaget fortsette å jobbe for å løse og forebygge sosiale problem til beste for brukeren.

MIDLERTIDIG BOTILBUD

Kommunens plikt til å skaffe midlertidig botilbud til personer i akutt nødsituasjon forvaltes i praksis gjennom plikten til å yte stønad til livsopphold. Departementet opprettholder forslaget om at kommunens plikt til å skaffe midlertidig botilbud skal fremgå av lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen og skal ivaretas av Nav-kontoret, jf. lovforslagets § 27 og forslag til endring i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 13.

Forslaget innebærer ikke krav i forhold til hva slags botilbud kommunen skal ha. Det avgjørende i forhold til bestemmelsene i lovforslaget er at personer med akutt behov for botilbud kan forholde seg til Nav-kontoret og at Nav-kontoret skal skaffe et tilbud til de som trenger det. Avhengig av hvordan kommunen har organisert det boligsosiale arbeidet i kommunen vil dette kreve samordning og samarbeid med andre deler av kommunen.

OPPLYSNING, RÅD OG VEILEDNING

Det foreslås å legge bestemmelsen om kommunens plikt til å gi opplysning, råd og veiledning inn i lovforslaget i tråd med det som ble foreslått i høringsnotatet.

INDIVIDUELL PLAN

Det foreslås å legge bestemmelsen om rett til individuell plan inn i lovforslaget i tråd med det som ble foreslått i høringsnotatet. Det er imidlertid gjort en presisering i lovforslaget § 33 om rett til individuell plan for deltakere i kvalifiseringsprogrammet ved at det i bestemmelsens andre setning er henvist til lovforslaget § 28 annet og tredje ledd om rett til individuell plan.

1.4 Tilsyn og internkontroll

Innledning

Hjemmel for tilsyn og internkontroll er nye bestemmelser i lovforslaget. Det foreslås at fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens forvaltning av de individuelle tjenestene etter lovforslaget og at kommunen skal ha plikt til å føre internkontroll på de samme oppgaveområder.

Departementets vurdering og forslag

Det bør av rettssikkerhetsmessige grunner lovfestes at fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens forvaltning av samtlige tjenester etter gjeldende sosialtjenestelov. Når de tjenestene som ennå ikke er

omfattet av tilsyn nå blir skilt ut i en egen lov og forvaltes i en ny organisering (Nav-kontoret), bør hjemmel for tilsyn inngå i den nye loven.

Det er viktig å sikre at tildeling av tjenestene skjer i henhold til lov og forskrifter. Parallelt med arbeidet med denne loven pågår det en gjennomgang og harmonisering av særlovgivningens hjemler for statlig tilsyn med kommunene. Tilsynsbestemmelsen har derfor fått en noe annen utforming i proposisjonen enn det forslaget som ble sendt på høring. Dette er imidlertid ikke ment å endre fylkesmannens kompetanse som tilsynsmyndighet. Kompetansen vil være den samme som etter sosialtjenesteloven § 2-6 første ledd.

Det fremgår av den foreslåtte tilsynshjemmelen at fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av plikter etter kapittel 4 og § 16 første ledd. Kapittel 4 regulerer de individuelle tjenestene etter loven (økonomisk stønad, kvalifiseringsprogram, midlertidig botilbud mv.). Dette innebærer at fylkesmannen, på samme måte som etter gjeldende sosialtjenestelov, vil kunne kontrollere at kommunen følger de bestemmelser som regulerer tildeling av disse tjenestene. Det vil da fortsatt være slik at fylkesmannen vil kunne føre tilsyn med at kommunen sikrer at den som søker en tjeneste blir hørt ved utforming av tjenesten, selv om bestemmelsen om brukermedvirkning ligger i lovens kapittel 5. På samme måte vil fylkesmannen kunne føre tilsyn med at kommunen følger saksbehandlingsreglene ved tildeling av tjenester, selv om saksbehandlingsreglene dels følger av kapittel 5, og dels av forvaltningsloven. Det samme gjelder kravet til forsvarlighet i lovforslagets kapittel 2.

En har merket seg høringsinstansenes synspunkter med hensyn til et mer omfattende tilsyn enn det som nå foreslås, og mener det vil være hensiktsmessig å vurdere dette på bakgrunn av erfaringene med Nav-reformen.

Høringen gir støtte for en regulering av tilsyn og internkontroll i tråd med forslaget i høringsnotatet.

1.5 Lovens innhold og oppbygging

Lovens oppbygging

DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Til tross for få merknader fra høringsinstansene til lovforslagets oppbygging og struktur, foreslås det en endring og forenkling i forhold det forslaget som ble sendt på høring. Endringen består i hovedsak av en sammenslåing av kapitler, slik at lovforslaget nå består av til sammen 6 kapitler. Dette betyr at samtlige individuelle tjenester nå er samlet i ett tjenestekapittel (kap. 4), og at kommunalt og statlig ansvar blir foreslått regulert i samme kapittel (kap. 2). Dette har gjort loven mer oversiktlig. Det er videre tatt hensyn

til merknaden fra Statens helsetilsyn ved at bestemmelsen om brukermedvirkning nå inngår i saksbehandlingsskapitlet.

Begrepsbruk

DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Forslaget om å bruke betegnelsen kommunen som pliktsubjekt, er begrunnet i at det er kommunen som vil være ansvarlig for tjenestene, uavhengig av betegnelse. Løsningen er også bedre harmonisert med begrepsbruken i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, hvor også kommunen er pliktsubjekt.

Som etter dagens lovgivning er det kommunen som vil være ansvarlig for å utføre oppgaver etter loven. Enkelte bestemmelser i lovforslaget pålegger et spesielt ansvar for oppfølging internt i kommunen. Det er derfor behov for å benytte et snevrere begrep enn kommunen i disse bestemmelsene, nærmere bestemt kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen. Flere høringsinstanser har stilte spørsmålsteget ved dette skille.

Skillet regulerer ikke hva som skal legges til Nav-kontoret, som enkelte høringsinstanser har vært usikre på. Etter forslaget til endring i arbeids- og velferdsloven § 13 skal Nav-kontoret ivareta alle kommunens oppgaver etter loven.

På bakgrunn av høringsinstansenes merknader, har en kommet til at betegnelsen "kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen" bør benyttes i færre bestemmelser enn det forslaget i høringsnotatet gikk ut på. Etter den endringen som er gjort, bør begrepsbruken ikke gi grunn til misforståelser. Der betegnelsen "kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen" benyttes, vil det etter fremgå av ordlyden at betegnelsen tydeliggjør en ansvars plassering mellom kommunale organer.

Det er ingen høringsinstanser som har merknader til bruken av begrepene tjenester og tjenestemottaker. Tjenester brukes som et overordnet begrep som skal dekke samtlige individuelt innrettede tjenester som tilbys kommunens innbyggere etter lovforslaget. I høringsnotatet var det lagt opp til et noe snevert tjenestemottakerbegrep. I tillegg til at begrepet vil dekke personer som mottar tjenester etter lovforslaget vil den også omfatte personer som henvender seg til kommunen/Nav-kontoret med anmodning om sosiale tjenester, eller som kommunen gir eller tilbyr sosiale tjenester i det enkelte tilfelle.

Lovens formål

DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Formålsbestemmelsen har en viktig retningsgivende og veiledende funksjon for kommunens prioriteringer generelt, for tolkingen av enkeltbestemmelser og for utøvelse av skjønnet loven gir rom for. Det

er ønskelig med en formålsbestemmelse som gjenspeiler de grunnleggende verdiene som loven skal fremme.

En overvekt av høringsinstansene mener at det uttrykkelig bør sies at de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen skal bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig. Formuleringen i sosialtjenesteloven § 1-1 bokstav b om at lovens formål er "å bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig" kan i praksis hatt betydning for tolkingen av bestemmelser i sosialtjenesteloven ut over de bestemmelser som gjelder tiltak for mennesker med særlige behov.

Formuleringen fra gjeldende formålsbestemmelse bør derfor inngå i formålsbestemmelsen i forslaget til ny lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Formålet om at loven skal bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig skal være retningsgivende for utformingen av alle tjenester etter loven.

Lovens formål skal oppstille de samme sosialpolitiske mål som gjeldende sosialtjenestelov. Når det nå foreslås å ta inn i formålsbestemmelsen formuleringen om at loven skal bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, er det for å understreke det ansvar kommunen har for blant annet å drive boligsosialt arbeid og hjelpe den enkelte til å mestre en selvstendig tilværelse. Dette kom ikke tydelig nok frem i formålsbestemmelsen i høringsnotatet. Formålet tydeliggjøres nå i bestemmelsen.

Det foreslås en formålsbestemmelse med et mer moderne språklig uttrykk.

På bakgrunn av høringsinstansenes merknader og for å unngå at lovens formål blir tolket snevrere enn etter gjeldende sosialtjenestelov, tas formuleringen "å bedre levekårene for vanskeligstilte" inn i bestemmelsen. Det er viktig å understreke at kommunen etter loven har et ansvar for de som faller utenfor eller får utilstrekkelig hjelp etter andre hjelpeordninger. Loven skal være et sikkerhetsnett for de mest vanskeligstilte.

Bestemmelsen understreker også at oppfyllelse av lovens formål fordrer at kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen samarbeider med blant annet andre deler av kommunen og med arbeids- og velferdsetaten.

Innføringen av kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad har gitt kommunen en mulighet til å tilby et individuelt tilpasset program med formål om å styrke tjenestemottakers muligheter til å forsørge seg selv gjennom arbeid, og er et av hovedvirkemidlene i loven. Det er derfor hensiktsmessig å ta inn i formålsbestemmelsen at loven skal bidra til å fremme overgang til arbeid. Dette understreker også det forhold at økonomisk stønad er ment å være en midlertidig ytelse.

Lovens virkeområde

VIDEREFØRTE BESTEMMELSER

Loven vil gjelde for alle som oppholder seg i riket, jf. lovforslagets § 2. Som i sosialtjenesteloven foreslås det i samme bestemmelse å videreføre hjemmel for å gi forskrifter som begrenser anvendelsen av loven på personer som ikke er norske statsborgere eller som ikke har bopel i Norge. Det samme gjelder hjemmel til å gi forskrifter om anvendelse av loven på personer med tilknytning til riket som oppholder seg i utlandet og om lovens anvendelse på Svalbard.

Ansvar etter loven

VIDEREFØRTE BESTEMMELSER

Det vises til Ot.prp. nr. 103 (2008–2009 kapittel 6.6 hvor det er nærmere redegjort for videreføring av bestemmelser for områdene:

- Kommunens ansvar
- Statens ansvar og myndighet, herunder Statens helsetilsyns tilsynsmyndighet
- Opplæring
- Andre bestemmelser.

Departementets vurdering og forslag når det gjelder; kommunenes ansvar, statens ansvar og myndighet, herunder Statens helsetilsyns tilsynsmyndighet og opplæring

Bakgrunnen for forslaget om ikke å videreføre kommunens ansvar for opplæring av kommunens personell i høringsnotatet, var at kommunens ansvar for å sikre at ansatte til enhver tid har tilstrekkelig og nødvendig kompetanse for å utføre oppgaver etter loven, følger av kommunens arbeidsgiveransvar og plikten til å sikre forsvarlige tjenester. Flere høringsinstanser peker imidlertid på at kommunens arbeidsgiveransvar ikke vil strekke til i tilfeller der stat og kommune utfører oppgaver på hverandres myndighetsområder. Dette, sammen med tilbakemeldinger om at noen kommuner ikke så tydelig ser sitt ansvar for sosialtjenestens personell i Nav-kontor under statlig ledelse, gjør at en har funnet det hensiktsmessig å videreføre bestemmelsen om kommunens ansvar for opplæring av kommunens personell i lovforslagets § 6.

Den særskilte reguleringen av personalets plikt til å delta i nødvendig opplæring videreføres ikke i bestemmelsen. Denne plikten må vurderes og eventuelt pålegges i medhold av arbeidsgivers alminnelige styringsrett.

Departementets vurdering og forslag når det gjelder andre bestemmelser

- Ansvar for tjenester under opphold i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester:
Det foreslås en bestemmelse i tråd med høringsforslaget i § 3 annet ledd.

- Plikt til å rådføre seg med tjenestemottaker:

Forslag om å plassere kommunens plikt til å rådføre seg med og samarbeide med tjenestemottakeren i den enkelte sak i lovforslagets kapittel 2 om kommunens ansvar, var begrunnet i ønsket om å løfte frem og tydeliggjøre denne plikten. Bestemmelsen henger nær sammen med kravet om at tjenester som gis etter loven skal være forsvarlige, og ble foreslått plassert rett etter denne bestemmelsen i lovforslaget. Som Statens helsetilsyn skriver i sin uttalelse vil det å unnlate å rådføre seg med tjenestemottakeren før vedtak fattes være en saksbehandlingsfeil. For å unngå misforståelser er bestemmelsen tatt inn i lovforslagets kapittel 5 om saksbehandlingen.

Når det gjelder Statens helsetilsyns merknad om at plikten til å rådføre seg med tjenestemottakeren bør underlegges internkontroll og tilsyn, vises til omtale under lovforslagets kapittel 5.5.

KRAV TIL FORSVARLIGE TJENESTER

Departementets vurdering og forslag

Når det nå foreslås å lovfeste gjeldende rett om at tjenestene etter loven skal være forsvarlige, er det for å tydeliggjøre hvilke krav som stilles til kommunens tjenester. Lovfestingen gir et viktig signal både til kommunen som skal yte tjenester og til tjenestemottakerne. Med en felles førstelinjetjeneste tillagt både statlige og kommunale tjenester i de lokale Nav-kontorene er det viktig å understreke at kommunen er ansvarlig for at tjenestene som ytes etter loven er forsvarlige uavhengig av om tjenesten saksbehandles av en kommunalt ansatt eller en statlig ansatt.

Forsvarlighetskravet er en rettslig minstestandard, og det settes en nedre grense for hva som kan aksepteres før det kan regnes som svikt i tjenestene. Å tilby tjenester som ikke er forsvarlige vil være et brudd på loven.

Det er kommunen som er ansvarlig for at den er organisert på en slik måte at tjenestene som ytes er forsvarlige, både når det gjelder tilgjengelighet, innhold og omfang.

I forbindelse med en gjennomgang av lovforslagets forskrifter og rundskriv vil det bli vurdert om det er nødvendig å gi nærmere retningslinjer for hvilke krav som må stilles for at tjenestene skal være forsvarlige etter loven, ut over de retningslinjene som

allerede foreligger. Høringsinstansenes merknader vil bli tatt med i dette arbeidet.

Generelle oppgaver

VIDEREFØRTE BESTEMMELSER

Lovforslaget innebærer at de delene av sosialtjenesteloven som regulerer tjenestene som kommunen skal legge inn i Nav-kontoret, flyttes over i en egen lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Kommunens generelle oppgaver etter sosialtjenesteloven er i all hovedsak knyttet til all tjenesteyting etter loven. For ikke å redusere kommunens ansvar i forhold til gjeldende rett foreslås det at det blir gitt tilsvarende regler om kommunens generelle oppgaver i lovforslaget.

Sosialtjenesteloven kapittel 3 regulerer sosialtjenestens generelle oppgaver.

Reglene pålegger kommunene plikter, men gir ikke enkeltpersoner tilsvarende rettigheter.

Enkelte av kommunens generelle oppgaver etter sosialtjenesteloven kapittel 3 er knyttet til særlige tjenester etter loven. Dette gjelder kommunens arbeid for å forebygge og motvirke rusmiddelmisbruk, og kommunens arbeid for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre med behov, jf. lovens § 3-1 tredje og fjerde ledd. Disse oppgavene er nært knyttet til lovens kapittel 6 om særlige tiltak overfor rusmiddelmisbrukere og kapittel 4 om sosiale tjenester, og er derfor ikke foreslått videreført i lovforslaget.

Høringsnotatets forslag til regulering av kommunens generelle oppgaver var i all hovedsak videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsen om kommunens samarbeid med frivillige organisasjoner omfatter også samarbeid med brukergruppene organisasjoner. Det vises til at arbeids- og velferdsforvaltningsloven pålegger Arbeids- og velferdsetaten å sørge for at representanter for brukerne får mulighet til å uttale seg i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatenstjenester, jf. Nav-loven § 6. Erfaringer fra brukerne av tjenestene kommer således til Nav-kontorets kunnskap og vil kunne påvirke utformingen av kontorets tjenestetilbud.

Høringsinstansene har få uttalelser til denne delen av lovforslaget, bortsett fra enkelte høringsinstanser, i hovedsak kommuner, som har merknader til forslaget om kommunens medvirkningsplikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte.

Boliger til vanskeligstilte

Departementets vurdering og forslag

Kommunene organiserer det boligsosiale arbeidet svært ulikt, og det er vanskelig å påvise tydelige modeller for organiseringen, jf. NOVA-rapport nr. 18/08 om organisering av boligsosialt arbeid i norske kommuner.

Det er viktig at kommunene står mest mulig fritt i forhold til å organisere arbeidet med boliger til vanskeligstilte ut fra behovene i den enkelte kommune. Forslaget er en videreføring av dagens bestemmelse. Forslaget legger ikke organisatoriske bindinger på kommunens ansvar for å skaffe boliger til vanskeligstilte ut over det som følger av dagens regelverk.

Det er kommunen som har hovedansvaret for å skaffe boliger til vanskeligstilte. Som i dagens sosialtjenestelov vil den delen av kommunen som er en del av arbeids- og velferdsforvaltningen etter forslaget ha et medvirkningsansvar i dette arbeidet. Dette innebærer at denne delen av kommunen må delta i den kommunale planleggingen av hvordan boligproblem kan løses for vanskeligstilte boligsøkere generelt. Medvirkningsansvaret innebærer et generelt ansvar for å gjøre andre kommunale myndigheter kjent med behovene. Videre bør tjenesten i samarbeid med andre instanser ta initiativ til tiltak som kan lette situasjonen for vanskeligstilte på boligmarkedet. Medvirkningsansvaret innebærer også at denne delen av kommunen vil ha et ansvar overfor brukerne, gjennom å bistå med råd og veiledning, tilrettelegging og finansiering der dette ikke kan dekkes på annen måte. I noen tilfeller vil det dessuten være nødvendig at tjenesten engasjerer seg direkte i å skaffe boliger til vanskeligstilte.

Medvirkningsansvaret etter sosialtjenesteloven gjelder i forhold til alle vanskeligstilte som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet. Det er fremhevet i loven at dette også omfatter et medvirkningsansvar til å skaffe boliger med særlig tilpasning og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker. Ansvaret forutsetter kjennskap til alle grupper vanskeligstilte boligsøkere og deres behov.

Når reguleringen av ansvaret for dagens sosiale tjenester fordeles på to regelverk vil forutsetningen om en helhetlig kjennskap til vanskeligstilte boligsøkere og deres behov falle bort både for kommunens helse- og omsorgstjeneste og kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen. Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen vil i hovedsak ha kjennskap til behovet for boliger til sosialt og økonomisk vanskeligstilte. Kommunens helse- og omsorgstjeneste vil i hovedsak ha oversikt over behovet for tilpassede boliger til personer som trenger dette på grunn av helse- og omsorgsbehov.

Det foreslås på denne bakgrunn en bestemmelse som vil være en videreføring av gjeldende rett, jf. lovforslagets § 15. Samtidig pålegger ikke bestemmelsen kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen større medvirkningsansvar enn det denne delen av kommunen vil ha kunnskap og forutsetninger for å fylle. Bestemmelsen pålegger kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen et medvirkningsansvar på sitt område.

For å sikre at medvirkningsansvaret for resten av kommunen ikke bortfaller, er ikke sosialtjenesteloven § 3-4 foreslått opphevet. Helse- og omsorgsdepartementet tar i sitt arbeid med å harmonisere lovverket for de kommunale helse- og omsorgstjenestene sikte på å videreføre bestemmelsen på sitt område.

Individuelle tjenester

VIDEREFØRTE BESTEMMELSER

Kommunens oppgaver etter sosialtjenesteloven kapittel 5 og 5A skal som et minimum ivaretas av det felles kontoret for Arbeids- og velferdsetaten og kommunen (Nav-kontor), jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 13. I høringsnotatet ble det foreslått å utvide denne bestemmelsen slik at Nav-kontoret skal ivareta alle kommunens tjenester og oppgaver etter lovforslaget, herunder midlertidig botilbud. Dette begrunnes med at disse oppgavene i dag i hovedsak forvaltes av Nav-kontoret på grunn av oppgavenes faglige sammenheng med forvaltning av stønad til livsopphold. For nærmere omtale se proposisjonens kapittel 4.

Det foreslås å videreføre bestemmelsene i sosialtjenesteloven kapittel 5 og 5A om økonomisk stønad og kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad uten endringer, med unntak av den foreslåtte endringen i bestemmelsen om bruk av vilkår ved tildeling av økonomisk stønad, se nedenfor.

Videre er bestemmelsene i sosialtjenesteloven § 4-1 om opplysning, råd og veiledning, og § 4-3a om rett til individuell plan foreslått videreført uten endringer i lovforslaget som henholdsvis §§ 17 og 28. Sosialtjenesteloven § 4-5 om midlertidig husvære blir foreslått videreført i lovforslagets § 27, men med en språklig endring ved at "husvære" blir erstattet med "botilbud".

BRUK AV VILKÅR

Departementets vurdering og forslag

Det forslås en lovfesting av den alminnelige vilkårslæren i tråd med forslaget i høringsnotatet.

Saksbehandlingen

VIDEREFØRTE BESTEMMELSER

Forvaltningsloven regulerer den virksomhet som drives av forvaltningsorganer. Ved tildeling av sosialtjenester skal kommunen i utgangspunktet følge de generelle bestemmelsene i forvaltningsloven, jf. sosialtjenesteloven § 8-1. Sosialtjenesteloven gir enkelte særregler om saksbehandlingen.

Sosialtjenestelovens regler om saksbehandlingen er i all hovedsak foreslått videreført i lovforslagets kapittel 5. Følgende bestemmelser i sosialtjenesteloven er foreslått videreført:

- § 8-1 første ledd om at forvaltningsloven skal gjelde med de særregler som fastsatt i loven er foreslått videreført i § 41. Det samme er sosialtjenestelovens bestemmelse om at avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak, se nedenfor.
- § 8-4 om sosialtjenestens plikt til å rådføre seg med klienten er foreslått videreført i § 42.
- § 8-5 om innhenting av opplysninger er foreslått videreført i § 43.
- § 8-8 om taushetsplikt er foreslått videreført i § 44.
- § 8-8a om opplysningsplikt til barnevernstjenesten er foreslått videreført i § 45.
- § 8-5a om folkevalgt organs sammensetning i enkelt saker er foreslått videreført i § 46.
- § 8-6 første ledd om at enkeltvedtak som sosialtjenesten treffer kan påklages til fylkesmannen er foreslått videreført i § 47.
- § 8-7 om fylkesmannens kompetanse i klagesaker er foreslått videreført i § 48.
- § 10-3 om avgjørelser av tvister er foreslått videreført i § 49.

Regler om saksbehandlingen i sosialtjenesteloven som ikke er foreslått videreført i lovforslaget

Sosialtjenesteloven § 8-1 annet ledd andre setning omhandler tjenester som det er knapphet på. I Ot.prp. nr. 29 (1990–1991) Lov om sosiale tjenester m.v. (sosialloven) er det vist til at tildeling av sosiale tjenester i mange tilfeller vil bero på en avveining mellom personers behov for bistand, blant annet ved tildeling av institusjonsplasser. De tjenestene som blir regulert i lovforslaget vil i hovedsak ikke være av en slik karakter at det kan oppstå knapphet på dem. Kommunen kan derfor ikke gi avslag på tjenester og stønader etter lovforslaget med denne begrunnelsen, jf. lovforslagets § 7 om kommunens ansvar for å sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og stønader som kommunen har ansvar for etter loven. Det er derfor ikke nødvendig å videreføre denne bestemmelsen i lovforslaget.

Sosialtjenesteloven § 8-1 tredje ledd er ikke foreslått videreført i lovforslaget da det regulerer områder som ikke faller inn under anvendelsesområdet for lovforslaget.

Sosialtjenesteloven § 8-2 om anvendelse av forvaltningsloven på private boliger med heldøgns omsorgstjenester, § 8-3 om barns rettigheter under saksbehandlingen, § 8-9 om bistand fra politiet i tvangsaker og § 8-10 om politiattest er ikke relevante i forhold til de tjenestene som er foreslått regulert i lovforslaget, og blir følgelig ikke foreslått videreført.

Ingen høringsinstanser har kommentarer til de delene av sosialtjenestelovens saksbehandlingsregler

som er foreslått videreført for sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Enkeltvedtak

Departementets vurdering og forslag

Når det gjelder forslaget om å definere hvilke avgjørelser som etter loven vil være å regne som enkeltvedtak, har det ikke vært intensjonen å gjøre endringer som medfører innskrenkninger i brukernes rettigheter. Det er vanskelig å overskue alle typer avgjørelser som sosialtjenesten treffer og som etter forvaltningsloven vil være enkeltvedtak. Det vil også kunne komme nye avgjørelser som vil være enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Innføring av kvalifiseringsprogram med tilhørende stønad er eksempler på områder som har medført nye vurderinger og nye avgjørelser i form av enkeltvedtak.

Det er vurdert å ta inn i lovteksten en oversikt over enkeltvedtak og tydeliggjøre at opplistingen ikke er uttømmende, men en har kommet til at en slik liste i praksis lett vil kunne bli anvendt som uttømmende. Det bør fremgå av loven at det er forvaltningslovens regler som er bestemmende for hva som vil være enkeltvedtak etter loven. For å unngå misforståelser foreslås det å videreføre dagens presisering om at avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester etter lovforslaget skal regnes som enkeltvedtak i lovforslagets § 41.

Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG NÅR DET GJELDER IKRAFTTREDELSE

Med bakgrunn i at det i løpet av 2010 vil være etablert Nav-kontor i alle landets kommuner, er det hensiktsmessig å iverksette lovforslaget nå, til tross for at arbeidet med å harmonisere reglene i kommunehelsetjenesteloven og de øvrige bestemmelsene i sosialtjenesteloven ikke er sluttført. Regler om tilsyn og internkontroll med sosialtjenestelovens regler om økonomisk sosialhjelp har vært etterlyst lenge og det er etter departementets mening viktig å få på plass disse reglene snarest mulig.

ENDRINGER I ANDRE LOVER

Innledning

Det foreslås lov om sosial tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen som tittel på lovforslaget. Som en følge av dette må henvisningen til sosialtjenesteloven i andre lover endres der reglene viser til den delen av sosialtjenesteloven som i lovforslaget foreslås samlet i ny lov.

Kommunens sosiale tjenester vil i en periode reguleres av lov om sosiale tjenester mv. og lovforslaget

her. En del henvisninger til sosialtjenesten og sosiale tjenester i annet lovverk vil måtte omfatte begge lovene. Her er det ikke foreslått endringer. Henvisningene til sosialtjenesten og sosiale tjenester vil i disse tilfellene omfatte både lov om sosiale tjenester mv. og lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette gjelder blant annet folketrygdloven § 21-5 og § 22-6, kommunehelsetjenesteloven § 6-6a, arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 8, § 11 og § 16, barnehageloven § 21, spesialisthelsetjenesteloven § 3-12, barnevernloven § 6-7 og lov om helsemessig og sosial beredskap.

Endringer i lov om sosiale tjenester m.v.

Lovforslaget innebærer at reglene i dagens sosialtjenestelov kapittel 5 om økonomisk stønad, kapittel 5A om kvalifiseringsprogram og bestemmelsen om midlertidig husvære i lovens § 4-5 foreslås regulert i en egen lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Disse reglene foreslås samtidig opphevet i sosialtjenesteloven.

De resterende kapitlene i dagens sosialtjenestelov inneholder bestemmelser om formål og virkeområde, ansvarsfordeling, saksbehandling, finansiering og egenbetaling og regler om sosialtjenestens generelle oppgaver. Dette er bestemmelser det vil være behov for i begge lovene.

Endringer i lov om arbeids- og velferdsforvaltningen

De foreslåtte endringene i arbeids- og velferdsforvaltningsloven er i hovedsak en endring i henvisninger til sosialtjenesteloven. Det foreslås at "sosialtjenesteloven" erstattes med "lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen" i § 16 i arbeids- og velferdsforvaltningsloven.

Forslaget til endring av arbeids- og velferdsloven § 13 andre ledd til at kontoret skal ivareta oppgaver for etaten og kommunens oppgaver etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen medfører at kontoret også (som minimum) skal ivareta kommunens oppgaver knyttet til plikten til å finne midlertidig botilbud. I tillegg vil forslaget til endring medføre at det blir tydelig at Nav-kontoret skal ivareta kommunens generelle oppgaver knyttet til forvaltningen av de sosiale tjenestene etter loven. Se nærmere omtale under kapittel 6.7 og 7.

Endringer i lov om folketrygd

Det foreslås å erstatte "sosialtjenesteloven" med "lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen" i § 6-2, § 13-11, § 23-2 og § 23-3 i folketrygdloven. Betegnelsen "sosialkontor" i § 22-6 er foreslått tatt ut, da dette vil være omfattet av begrepet "Nav-kontor" i bestemmelsen.

Endringer i lov om pasientrettigheter

Pasientrettighetsloven § 8-2 første ledd lyder:

"Staten skal sørge for at det er et pasient- og brukerombud i hvert fylke. Pasient- og brukerombudets arbeidsområde omfatter statlige spesialisthelsetjenester og kommunale helse- og sosialtjenester. Med kommunale helse- og sosialtjenester menes i dette kapitlet helsetjenester etter lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene, med unntak av lovens kapittel 4a, og sosialtjenester etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v., med unntak av lovens kapitler 5 og 5A."

Det foreslås å fjerne unntaket for sosialtjenesteloven kapittel 5 og 5A i bestemmelsen.

Endringer i lov om ligningsforvaltning

Det foreslås at henvisningene til sosialtjenesteloven i ligningsforvaltningsloven § 6-2 nr. 1 bokstav b og § 13-11 annet ledd endres til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer en utvidelse av fylkesmannens tilsynsansvar. Det anslås merkostnader for fylkesmannsembetene i ikrafttredelsesåret på 8.5 mill. kroner. Det vil bli lagt opp til en særskilt ressursrapportering for dette året.

En utvidelse av fylkesmannens tilsyn vil medføre nye oppgaver for Helsetilsynet. Statens helsetilsyn ble i St.prp. om Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2009 tilført 1 mill. kroner for å bistå fylkesmannsembetene med å tilrettelegge for tilsyn med de kommunale tjenestene i Nav-kontoret. For det året tilsynet iverksettes vil Statens helse-tilsyn få 2 mill. kroner til å forberede og følge opp fylkesmannens tilsyn etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Ressursbehovet for tilsynet, sentralt og regionalt vil bli vurdert i lys av erfaringene i oppstartsåret.

På bakgrunn av erfaringene med Nav-reformen, herunder også erfaringene med tilsynet med de kommunale tjenestene i Nav-kontoret, vil det vurderes innføring av tilsyn med både statlige og kommunale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. I den sammenheng vil også tilsynsmodell og organisering av tilsynet bli vurdert.

Med lovforslaget vil kommunens internkontrollplikt gjelde forvaltningen av samtlige lovpålagte sosiale tjenester. Kommunenes erfaring med internkontroll på tilgrensende forvaltningsområder har overføringsverdi og forslaget vil ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning.

1.7 Oppfølging, forskrifter og rundskriv m.m.

Gjeldende forskrifter til sosialtjenesteloven, herunder forskrift om individuell plan, vil gjelde fra

ikrafttredelsen av ny lov. Det vil foreløpig ikke bli gjort endringer i disse. Det er imidlertid behov for en samlet gjennomgang og oppdatering av gjeldende forskrifter samt å gi forskrifter til bestemmelsene i lovforslagets kapittel 4 om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad. Dette arbeidet vil bli igangsatt først etter at ny lov er vedtatt.

Det vil være behov for å gi forskrift om internkontroll.

Rundskrivene til gjeldende sosialtjenestelov vil bli gjennomgått. Inntil videre vil alle rundskriv til de delene av sosialtjenesteloven som videreføres i lovforslaget også gi veiledning til anvendelsen av den nye loven.

2. Komiteens saksbehandling

I forbindelse med komiteens behandling av Prop. L 13 (2009-2010), jf. Ot.prp. nr. 103 (2008-2009), oversendte Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2. desember 2009 brev vedrørende feil i Ot.prp. nr. 103 (2008-2009). Det er foretatt justeringer i inntillingen i henhold til rettelsene i brevet. Brevet ligger vedlagt innstillingen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Prop. 13 L (2009-2010), jf. Ot.prp. nr. 103 (2008-2009) om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, samt brev av 2. desember 2009 fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, gir sin tilslutning til den foreslåtte deling av sosialtjenesteloven.

Flertallet konstaterer at Prop. 13 L (2009-2010) er et nødvendig virkemiddel for å nå målene og visjonene i Nav; en helhetlig arbeids- og velferdspolitik. Sammen med nye krav om kommunal internkontroll og statlig tilsyn gjennom fylkesmannen, mener flertallet at dette bidrar til en økning av rettsikkerheten for brukerne og kvaliteten på innholdet i tjenestene.

Flertallet viser til at tiltak for barn og unge er satsingsområde. Flertallet mener det er viktig å ha fokus på behovene barn og unge har for samordning av bistand fra ulike deler av hjelpeapparatet.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"§ 1 nytt annet punktum skal lyde:

Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Annet punktum blir nytt tredje punktum."

Flertallet er av den oppfatning at med dette tillegget i § 1, peker man på det spesielle behov utsatte barn og unge, og deres familier har for samordnet og helhetlig oppfølging også i denne loven.

Flertallet merker seg at lovforslaget i hovedsak er en lovteknisk regulering som samler de obligatoriske kommunale tjenestene i Nav-kontorene i egen lov.

Flertallet viser til NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenesten, en utredning av harmonisering av den kommunale helse- og sosiallovgivningen og til arbeidet som pågår i Helse- og omsorgsdepartementet for å følge opp utvalgets forslag.

Med Stortingets tilslutning til St.prp. nr. 46 (2004–2005) Ny arbeids- og velferdsforvaltning, jf. Innst. S. nr. 198 (2004–2005), ble grunnlaget for en organisasjonsreform lagt. Det ble her pekt på viktigheten av å vurdere nye virkemidler, og flertallet mener at dette lovforslaget er et godt virkemiddel for å oppnå intensjonene i grunnlaget for en velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter Regjeringens ønske om å tydeliggjøre sammenhengen mellom de sosialpolitiske og arbeidsmarkedspolitiske virkemidler og å støtte opp under Nav-kontoret som en enhet. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at oppgavene kunne løses bedre dersom alle de oppgaver Nav har ansvaret for ble ivarettatt av én samlet statlig etat.

Disse medlemmer viser til behandlingen av St.prp. nr. 46 (2004–2005), jf. Innst. S. nr. 198 (2004–2005), der et flertall hadde følgende merknad:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil spesielt peke på det uheldige ved denne organiseringa som gir seg uttrykk i at mange personer som trenger bistand, opplever å bli kasteballer mellom disse tre etatene. Dette var en hovedårsak til at flertallet i Innst. S. nr. 189 (2002-2003) ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 14 (2002-

2003) gikk inn for å sende denne stortingsmeldinga tilbake til Regjeringa."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti hadde følgende merknad i samme innstilling:

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti mener på denne bakgrunn at forslaget til organisasjonsmodell i St.prp. nr. 46 (2004-2005) er et godt skritt i riktig retning. Disse medlemmer vil likevel peke på at det må arbeides videre med modeller for en full sammenslåing til én offentlig arbeids- og velferdsetat."

Disse medlemmer vil understreke at Fremskrittspartiets medlemmer/Fremskrittspartiet er enige i den omlegging av velferdssystemet som skal bidra til bedre sammenheng mellom arbeid, trygdeytelser, sosiale ytelser, oppfølging fra Nav og gi et bedre og mer helhetlig tilbud til brukerne. Disse medlemmer har imidlertid hele tiden vært av den oppfatning at dette best kan oppnås ved at oppgavene er statlige og administrert av Nav. Disse medlemmer er derfor fornøyde med at Regjeringen, i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009), som følges opp gjennom Prop. 13 L (2009–2010), uttaler at:

"Departementet ønsker med dette lovforslaget å tydeliggjøre sammenhengen mellom de sosialpolitiske og arbeidsmarkedspolitiske virkemidler, og legge til rette for nye satsninger. Etableringen av felles lokale kontorer tillagt både statlige og kommunale tjenester, har skapt behov for lovgivning som i større grad støtter opp under en samordning og koordinering av NAV-kontorets samlede tilbud".

Disse medlemmer anser at dette er et skritt i retning av den holdningen Fremskrittspartiet har hatt til omleggingen av Nav siden reformen ble iverksatt.

Disse medlemmer har imidlertid ikke tro på at en lovendring, der begrepet "Kommunen i Arbeids- og velferdsetaten" etableres, vil bidra til å nå målet om en bedre sammenheng og koordinering av tjenestene i Nav. For å oppnå en bedre integrering av kommunens oppgaver i Nav er det nødvendig å overføre ansvaret for oppgavene til den statlige etaten og samle ansvaret i en og samme lov. Disse medlemmer legger til grunn sin programfestede politikk om at de kommunale, sosiale og omsorgstjenestene skal finansieres av staten, mens ansvaret for utførelsen skal tilligge kommunale myndigheter.

Disse medlemmer mener at så lenge kommunale prioriteringer og økonomiske forskjeller fra kommune til kommune skal bestemme hvilke tilbud som gis når det gjelder sosiale ytelser og omsorg, uavhengig av behovet, vil kvaliteten, omfanget og behovsdekningen variere sterkt i forskjellige deler av landet. Den beste måten å sørge for at alle innbyggere

har samme rett til sosiale ytelser og omsorg ved behov er etter disse medlemmers mening å legge det finansielle ansvaret for tjenestene til staten. En individuell rett til tjenester, sosiale ytelser og omsorg ved konstatert og godkjent behov, skal utløse refusjon fra staten, ved Nav, og utbetales direkte til den som utfører tjenesten. Kommunene skal fortsatt ha ansvaret for at tjenestene finnes og at de faktisk blir utført, men kommunen kan velge å overlate selve utførelsen til private tilbydere dersom dette er kvalitativt og økonomisk fornuftig. Det er etter disse medlemmers mening viktig å slå fast prinsippet om statlig betaling og kommunalt ansvar. Brukeren skal selv ha muligheten til å velge tilbud, innenfor rammen av godkjente og kvalifiserte tilbydere.

Disse medlemmer viser til sine merknader vedrørende kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønaden i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 9 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 148 (2006–2007), til der disse medlemmer støttet innføringen av kvalifiseringsprogrammet men gikk imot kvalifiseringsstønaden:

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at dette kan skje innenfor dagens rammer for økonomisk sosialhjelp dersom satsene blir normert, tilnærmet like og på et nivå som det er mulig å leve av.

Disse medlemmer vil imidlertid ikke støtte innføring av en kvalifiseringsstønad på 2 G, og mener at det er et rimelig krav at sosialhjelpsmottakere skal gjøre den innsats som skal til for å bli selvhjulpen også innenfor dagens rammer. Disse medlemmer vil ikke bidra til å dele sosialhjelpsmottakere i to grupper. Innsatsen overfor den enkelte sosialhjelpsmottaker må ta utgangspunkt i den enkeltes behov og muligheter, og det må kunne forventes at brukeren følger opp de tiltak som iverksettes uten at dette skal knyttes til den økonomiske hjelpens nivå."

De fleste oppgaver som, i forslaget til ny lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, videreføres fra sosialloven, støttes av disse medlemmer. Det er imidlertid disse medlemmers klare mening at loven, slik det inntatt i § 2, bare skal gjelde alle som lovlig oppholder seg i riket.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer gå imot det foreliggende utkast til ny lov og be om at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en ny lov, basert på prinsippene i merknaden ovenfor.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lov som integrerer de kommunale oppgaver som tillegges Nav i en lov om statlig ansvar under Navs forvaltningsansvar."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til Representantfor-

slag nr. 6 (2008–2009) fra stortingsrepresentantene Martin Engeset, Per-Kristian Foss, Svein Flåtten og Sonja Irene Sjøli om å innføre aktivitetsplikt for mennesker som mottar økonomisk sosialhjelp, jf. Innst. S. nr. 126 (2008–2009), hvor følgende forslag ble fremmet:

1. Alle mottakere av økonomisk sosialhjelp garanteres en individuell plan for oppfølging innen tre måneder.
2. Det innføres en generell plikt til aktivitet og oppfølging av mennesker som mottar økonomisk sosialhjelp."

Disse medlemmer mener at aktivitet skal være et grunnleggende premiss for all velferd, og at mottakere av økonomisk sosialhjelp så raskt som mulig skal få utarbeidet en individuell plan for oppfølging, sånn at den enkelte raskt skal få en ny sjanse i arbeidslivet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"§ 18 nytt tredje ledd skal lyde:

Personer som mottar økonomisk stønad har rett til å få utarbeidet en plan for oppfølging.

Tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 20 nytt første ledd skal lyde:

Det skal settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad. Som vilkår kan settes at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25."

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lov som integrerer de kommunale oppgaver som tillegges Nav i en lov om statlig ansvar under Navs forvaltningsansvar.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

§ 18 nytt tredje ledd skal lyde:

Personer som mottar økonomisk stønad har rett til å få utarbeidet en plan for oppfølging.

Tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 20 nytt første ledd skal lyde:

Det skal settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad. Som vilkår kan settes at mottakeren i stønads-

perioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonene og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Kapittel 1 Lovens formål og virkeområde

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

§ 2 Lovens virkeområde

Lovens bestemmelser om tjenester gjelder for alle som oppholder seg i riket. Kongen kan gi forskrifter som begrenser anvendelsen av loven på personer som ikke er norske statsborgere, eller som ikke har bopel i riket. Kongen kan også gi forskrifter om anvendelse av loven på personer som oppholder seg i utlandet, men som har tilknytning til riket.

Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard.

Kapittel 2 Ansvar etter loven

§ 3 Kommunens ansvar

Kommunen er ansvarlig for å utføre oppgavene etter denne loven som ikke er lagt til et statlig organ, og å yte tjenester etter loven til alle som oppholder seg i kommunen.

For den som oppholder seg i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester, skal tjenestene likevel ytes av den kommunen som var oppholdskommune forut for inntaket i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester. Dette gjelder også tjenester før utskrivning i forbindelse med utskrivning og etablering.

Etter utskrivningen skal de sosiale tjenestene ytes av den kommunen der vedkommende tar opphold. Tar vedkommende opphold i den kommunen som in-

stitusjonen eller boligen ligger i, kan utgiftene kreves refundert av oppholdskommunen forut for inntaket.

Kommunens myndighet etter denne loven kan etter reglene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt organ eller en annen kommune.

§ 4 Krav til forsvarlighet

Tjenester som ytes etter denne loven skal være forsvarlige.

§ 5 Internkontroll

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter kapittel 4 er i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om pliktens innhold.

§ 6 Opplæring av kommunens personell

Kommunen har ansvaret for nødvendig opplæring av kommunens personell i arbeids- og velferdsforvaltningen. Kongen kan gi forskrifter om opplæringen.

§ 7 Kommunens økonomiske ansvar

Den enkelte kommune skal sørge for nødvendige bevilgninger for å yte tjenester som kommunen har ansvaret for etter denne loven.

Kostnadene ved tjenester som nevnt i første ledd skal dekkes av den kommunen som etter § 3 er ansvarlig for å yte tjenesten. Bare etter regelen i § 3 tredje ledd kan det kreves at disse kostnadene skal dekkes av andre.

§ 8 Statens ansvar og myndighet

Departementet skal

- a) følge med at loven og forskriftene og andre bestemmelser som gjelder for tjenester etter denne loven, blir anvendt riktig og på en måte som fremmer lovens formål på en god og hensiktsmessig måte,
- b) sørge for at erfaringene med loven blir vurdert, og at det blir gjennomført nødvendige endringer i regelverket,
- c) gi de retningslinjene og instruksene som er nødvendige for å nå det målet som er nevnt i bokstav a,
- d) arbeide for at det blir satt i gang forskning som kan få betydning for løsningen av oppgaver etter loven,
- e) sørge for at det finnes et forsvarlig tilbud for utdanning av personale, og at de som skal anvende loven ellers, får forsvarlig veiledning,

f) sørge for at det blir utarbeidet informasjonsmaterie-
riell som sosialtjenesten kan bruke, jf. § 12.

Departementet kan kreve at kommunale organer som hører under denne loven, uten hinder av taushetsplikten gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet kan utføre sine oppgaver etter første ledd.

Statlig tilsyn med lovligheten av kommunens virksomhet utøves etter nærmere regler i §§ 9 og 10.

§ 9 Fylkesmannens tilsynsvirksomhet

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunen oppfyller sine plikter etter kapittel 4 og § 16 første ledd.

Reglene i kommuneloven kapittel 10A gjelder for tilsyn etter første ledd.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om fylkesmannens tilsyn.

§ 10 Statens helsetilsyns tilsynsvirksomhet

Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsynet med kommunens virksomhet i arbeids- og velferdsforvaltningen.

§ 11 Tilskudd fra staten

Staten skal yte årlig rammetilskudd til delvis dekning av kommunens utgifter. Tilskuddene fordeles gjennom inntektssystemet for kommunene etter regler fastsatt av Kongen.

Kapittel 3 Generelle oppgaver

§ 12 Informasjon og generell forebyggende virksomhet

Kommunen skal gjøre seg kjent med innbyggernes levekår, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Kommunen skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

Kommunen skal spre kunnskap om sosiale forhold og tjenester i kommunen.

§ 13 Samarbeid med andre deler av forvaltningen

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt av andre offentlige organer som har betydning for at formålet med loven blir oppnådd.

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgavene som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen gi uttalelser og råd og delta i den kommunale

og fylkeskommunale planleggingsvirksomheten og i de samarbeidsorganene som blir opprettet.

Blir det påvist mangler ved de tjenester som andre deler av forvaltningen skal yte til personer med et særlig hjelpebehov, skal kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen om nødvendig ta opp saken med rette vedkommende. Er det uklarhet eller uenighet om hvor ansvaret ligger, skal kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen søke å klargjøre forholdet.

§ 14 Samarbeid med frivillige organisasjoner

Kommunen bør samarbeide med brukergruppenes organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgavene som kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen.

§ 15 Boliger til vanskeligstilte

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen skal medvirke til å skaffe boliger til vanskeligstilte personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.

§ 16 Beredskapsplan, hjelpeplikt og gjensidig bistand

Kommunen plikter å utarbeide en beredskapsplan for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen i samsvar med lov om helsemessig og sosial beredskap. Sosialberedskapsplanen skal samordnes med kommunens øvrige beredskapsplaner.

Kommunen skal gi nødvendig hjelp under ulykker eller andre akutte situasjoner.

Dersom forholdene tilsier det, skal kommunen yte bistand til andre kommuner ved ulykker og andre akutte situasjoner. Anmodning om bistand fremmes av den kommunen som har bistandsbehovet.

Den kommunen som mottar bistand etter tredje ledd, skal yte kommunen som bidrar med hjelp, kompensasjon for utgiftene, med mindre noe annet er avtalt.

Kapittel 4 Individuelle tjenester

§ 17 Opplysning, råd og veiledning

Kommunen skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kan kommunen ikke selv gi slik hjelp, skal den så vidt mulig sørge for at andre gjør det.

§ 18 Stønad til livsopphold

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.

Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.

Departementet kan gi veiledende retningslinjer om stønadsnivået.

§ 19 Stønad i særlige tilfeller

Kommunen kan i særlige tilfeller, selv om vilkårene i § 18 ikke er tilstede, yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

§ 20 Bruk av vilkår

Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkaene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.

§ 21 Stønadsformer

Økonomisk stønad gis som bidrag, lån, garanti for lån, eller varer og tjenester.

Økonomisk stønad i form av lån bør vurderes i forhold til om stønadsmottakeren vil bli i stand til å tilbakebetale lånet.

Er stønaden gitt som lån eller garanti for lån, skal vedtaket inneholde bestemmelser om lånevilkårene.

Hvis det på grunn av særlige forhold må antas at stønadsmottakeren ikke vil bruke stønaden i samsvar med vilkår som er fastsatt etter § 20, kan det vedtas at stønaden helt eller delvis skal gis i form av varer og tjenester.

§ 22 Utbetaling av stønad

Når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd, skal stønaden utbetales til den som har søkt om stønad. Dersom stønaden skal komme flere til gode, kan det bestemmes at den skal deles mellom dem.

§ 23 Følgen av at det er gitt uriktige opplysninger

Har noen fått utbetalt stønad fordi vedkommende, eller noen som har handlet på vedkommendes vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller har fortiet opplysninger, kan det vedtas at bidraget skal betales tilbake, eller at en avtale om lån eller garanti for lån skal falle bort.

§ 24 Inndrivelse av lån og andre former for dekning

Krav på tilbakebetaling av lån er tvangsgrunnlag for utlegg. Det samme er krav som er oppstått fordi kommunen har innfridd et garantiansvar og tilbakebetalingskrav som bygger på § 23.

§ 25 Refusjon i underholdsbidrag

Stønad som blir gitt i påvente av at søkeren får avgjort krav om underholdsbidrag, kan gis på vilkår av at retten til underholdsbidrag skal overtas av kommunen. Kommunen kan la kravet om underholdsbidrag inndrive etter de reglene som ellers gjelder for slike krav. Det samme gjelder stønad som blir gitt fordi underholdsbidraget ikke betales.

Folketrygdens refusjonsrett etter lov av 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott § 10 og etter folketrygdloven § 15-10 har fortrinnsrett overfor kommunens refusjonsrett etter første ledd.

§ 26 Refusjon i ytelser fra folketrygden m.m.

Dersom en mottaker av økonomisk stønad med tilbakevirkning får innvilget ytelser etter lov om folketrygd eller lovene om krigspensjonering 13. desember 1946 nr. 21 og 22, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i det beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom. Er stønadsmottakeren gift, kan det kreves refusjon etter regelen i første punktum også hos ektefellen så fremt stønaden er kommet ektefellen til gode.

§ 27 Midlertidig botilbud

Kommunen er forpliktet til å finne midlertidig botilbud for dem som ikke klarer det selv.

§ 28 Rett til individuell plan

Den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med tjenestemottakeren, jf. § 42.

Kommunen skal samarbeide med andre tjenesteytere om planen for å bidra til et helhetlig tilbud for den det gjelder.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvem rettigheten gjelder for, og om planens innhold.

§ 29 Kvalifiseringsprogram

Kvalifiseringsprogram gjelder for personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne og ingen eller begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven.

Rett til kvalifiseringsprogram forutsetter at

- a) søkeren har gjennomgått en arbeidsevnevurdering,
- b) tett og koordinert bistand gjennom deltakelse i programmet vurderes som hensiktsmessig og nødvendig for å styrke vedkommendes mulighet for deltakelse i arbeidslivet, og

c) arbeids- og velferdsforvaltningen kan tilby et tilpasset program.

For den tiden en person deltar i et kvalifiseringsprogram, har vedkommende rett til kvalifiseringsstønad etter bestemmelsene i § 35.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om retten til kvalifiseringsprogram og om bruken av arbeidsevnevurderinger, herunder faglig innhold og metode.

§ 30 Kvalifiseringsprogrammets innhold

Programmet skal inneholde arbeidsrettede tiltak og arbeidssøking og kan inneholde andre tiltak som kan være med på å støtte opp under og forberede overgang til arbeid.

Med andre tiltak menes opplæringstiltak, motivasjonstrening, mestringstrening og lignende. Det kan settes av tid til helsehjelp, opp trening, egenaktivitet mv.

Innholdet i programmet skal tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger.

Programmet skal være helårig og på full tid.

Programmet skal angi et hensiktsmessig starttidspunkt basert på en individuell vurdering.

Ved gjennomført eller avbrutt program skal det utstedes et deltakerbevis.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om programmets innhold.

§ 31 Iverksetting av programmet

Kommunen skal tilrettelegge og iverksette kvalifiseringsprogram for person som omfattes av bestemmelsene i §§ 29 og 30 fra det tidspunktet kvalifiseringsprogrammet angir, men senest innen seks måneder etter at søknad om deltakelse har kommet inn.

§ 32 Programmets varighet

Programmet kan gis for en periode på inntil ett år og kan etter en ny vurdering forlenges med inntil ett år. Programmet kan etter en særskilt vurdering forlenges utover to år. Godkjent permisjon kommer i tillegg.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere retningslinjer for varighetsvurderingen.

§ 33 Individuell plan for deltakere i kvalifiseringsprogram

Deltakere i kvalifiseringsprogram har rett til individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med deltakeren, jf. § 42. Kommunens ansvar etter § 28 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 34 Stans av kvalifiseringsprogrammet på grunn av den enkeltes forhold

Kommunen kan stanse programmet for den enkelte dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold, herunder når deltakeren har tilbud om høvelig arbeid.

§ 35 Kvalifiseringsstønad

For den tiden en person deltar i kvalifiseringsprogram, har vedkommende rett til kvalifiseringsstønad.

Kvalifiseringsstønaden skal på årsbasis være lik to ganger folketrygdens grunnbeløp. Deltaker under 25 år mottar 2/3 stønad.

Antall stønadsdager hvert år settes til 260, slik at stønaden per dag utgjør 1/260 av stønaden på årsbasis.

Til den som forsørger barn, ytes et barnetillegg. Departementet gir forskrifter om barnetillegg, herunder om tilleggets størrelse mv.

§ 36 Fravær og permisjon fra kvalifiseringsprogrammet

Ved fravær som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til, reduseres stønaden tilsvarende, jf. § 35.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om fravær og permisjon.

§ 37 Samordning mellom kvalifiseringsstønad og arbeidsinntekt mv.

I den utstrekning en deltaker i kvalifiseringsprogram har inntektsgivende arbeid, reduseres stønaden inkludert barnetillegg tilsvarende, beregnet i forhold til antall timer i inntektsgivende arbeid.

Inntil 50 prosent stilling kan kombineres med fortsatt deltakelse i kvalifiseringsprogrammet. Summen av inntektsgivende arbeid og andre aktiviteter innenfor programmet skal minst utgjøre full tid, jf. § 30.

Stønaden reduseres ikke på grunn av mottatte barnebidrag.

§ 38 Samordning mellom kvalifiseringsstønad og andre offentlige ytelser

Kvalifiseringsstønaden reduseres i den utstrekning vedkommende har rett til dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger, eller foreldrepenger.

Dersom en deltaker i kvalifiseringsprogram deltar i tiltak som utløser stønad til livsopphold etter arbeidsmarkedsloven, tilfaller stønaden kommunen.

Dersom en mottaker av kvalifiseringsstønad får etterbetalt ytelser som nevnt i første ledd, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i det beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom.

§ 39 Utbetaling av kvalifiseringsstønad

Utbetaling av kvalifiseringsstønad skjer etter-skuddsvis på grunnlag av registrert frammøte. Kommunen beslutter hvordan og til hvilke tidspunkter utbetaling skal skje.

§ 40 Trekk i framtidige utbetalinger m.m.

Dersom en person har fått utbetalt høyere kvalifiseringsstønad enn det vedkommende har krav på, kan det overskytende trekkes i framtidig stønad.

Dersom det er gitt uriktige opplysninger gjelder § 23 tilsvarende for kvalifiseringsstønad.

Kapittel 5 Saksbehandlingen

§ 41 Anvendelse av forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak.

§ 42 Plikt til å rådføre seg med tjenestemottaker

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utføres i samarbeid med tjenestemottaker. Det skal legges stor vekt på hva vedkommende mener.

§ 43 Innhenting av opplysninger

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med tjenestemottaker eller slik at vedkommende har kjennskap til innhenting.

I saker som gjelder tjenester etter denne loven, kan kommunen kreve opplysninger fra andre offentlige organer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Har tjenestemottaker ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

§ 44 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommunen etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtredelse straffes etter straffeloven § 121.

Taushetsplikten gjelder også fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Opplysning om en tjenestemottakers oppholdssted kan likevel gis når det er klart at det ikke vil skade tilliten til kommunen.

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når

dette er nødvendig for å fremme kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.

Dersom et barns interesser tilsier det, kan fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, selv om foreldrene har samtykket i at de gjøres kjent.

§ 45 Opplysningsplikt til barnevernstjenesten

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal personellet av eget tiltak gi opplysninger til barnevernstjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester §§ 4-10 til 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Organene som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, kan også pålegge personellet å gi slike opplysninger.

§ 46 Folkevalgt organs sammensetning i enkeltsaker

Dersom et folkevalgt organ etter kommunestyrets beslutning skal behandle saker vedrørende enkeltpersoner etter denne lov, skal organet ha tre til fem medlemmer.

§ 47 Klage over kommunens vedtak

Enkeltvedtak som kommunen har truffet etter denne loven, kan påklages til fylkesmannen.

§ 48 Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnet er åpenbart urimelig.

Dersom et vedtak som gir klageren medhold, ikke kan settes i verk straks, kan fylkesmannen bestemme at det straks skal settes i verk midlertidige tiltak som skal dekke et øyeblikkelig behov.

§ 49 Avgjørelse av tvister

Oppstår det tvist mellom kommuner om ansvar etter § 3, kan kommunene kreve at fylkesmannen avgjør tvisten. Departementet kan gi nærmere regler om behandlingsmåten.

Kapittel 6 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

§ 50 Lovens ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Lovens bestemmelser om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad gjelder for den enkelte kommunen fra det tidspunktet det er inngått avtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunen etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven §§ 13 og 14, og felles lokalt kontor er etablert. Fra 1. januar 2010 gjelder bestemmelsene for alle landets kommuner.

§ 51 Overgangsbestemmelser

Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse for vedtak som er truffet etter lover som blir opphevet ved denne loven, og om saker som er under behandling etter disse lovene.

§ 52 Endringer i andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. oppheves § 4-5, kapittel 5 og kapittel 5A.
2. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 1 første punktum skal lyde:

Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes og arbeidslivets behov og basert på en helhetlig og samordnet anvendelse av arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven, *lov §§ [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen* og andre lover som forvaltes av arbeids- og velferdsforvaltningen.

§ 13 andre ledd første punktum skal lyde:

Kontoret skal ivareta oppgaver for etaten og kommunens oppgaver etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*.

§ 16 første ledd skal lyde:

Taushetsplikt etter denne loven eller etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen* er ikke til hinder for at opplysninger er tilgjengelig for andre ansatte innen kontoret i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, blant annet til bruk ved veiledning i andre saker.

3. I lov 2. juli 1999 nr. 62 om pasientrettigheter skal § 8-2 første ledd lyde:

Staten skal sørge for at det er et pasient- og brukerombud i hvert fylke. Pasient- og brukerombudets arbeidsområde omfatter statlige spesialisthelsetjenester og kommunale helse- og sosialtjenester. Med kommunale helse- og sosialtjenester menes i dette kapitlet helsetjenester etter lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene, med unntak av lovens kapittel 4a, og sosialtjenester etter lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v.

4. I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning skal § 6-2 nr. 1 bokstav b lyde:

b) pensjon, introduksjonsstønad etter introduksjonsloven, kvalifiseringsstønad etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*, føderåd i jord- og skogbruk, livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, engangs- og avlønningssbeløp for slike ytelser, underholdsbidrag, fødselspenger, omsorgspenger ved adopsjon, dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger o.l. ytelser som skal regnes som skattepliktig inntekt for mottakeren,

5. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 4-6 første ledd annet punktum femte strekpunkt skal lyde:

– ulønnet arbeid som pålegges etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*,

§ 14-13 første ledd bokstav g skal lyde:

g) deltar på heltid i kvalifiseringsprogram etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*,

§ 13-11 andre ledd skal lyde:

Medlemmer som er pålagt å utføre arbeidsoppgaver etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen* § 20, er yrkesskadedekket under slikt arbeid.

§ 22-6 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom en person ikke er i stand til å disponere ytelsen selv på grunn av sinnslidelse, psykisk utviklingshemning, alvorlig mental svekkelse, hjerneskaide, eller misbruk av berusende eller bedøvende midler, kan ytelsen utbetales til en annen person eller til et *Nav-kontor*.

§ 23-2 femte ledd annet punktum skal lyde:

Det skal heller ikke betales arbeidsgiveravgift av introduksjonsstønad etter introduksjonsloven eller kvalifiseringsstønad etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*.

§ 23-3 andre ledd nr. 2 bokstav f skal lyde:

- f) kvalifiseringsstønad etter *lov [...] om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 3. desember 2009

Robert Eriksson

leder

Kari Henriksen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 2. desember 2009****Feil i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, jf. Prop. 13 L (2009–2010)**

Arbeids- og inkluderingsdepartementet gjør med dette Arbeids- og sosialkomiteen oppmerksom på enkelte feil i Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, jf. Prop. 13 L (2009–2010).

I Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) i punkt 6.7.1 på side 33 står det:

"Departementet viser til at arbeids- og velferdsforvaltningsloven pålegger Arbeids- og velferdsetaten å sørge for at representanter for brukerne får mulighet til å uttale seg i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens virksomhet, jf NAV-loven § 6. Erfaringer fra brukerne av tjenestene kommer således til NAV-kontorets kunnskap og vil kunne påvirke utformingen av kontorets tjenestetilbud."

Departementet har feilsitert den aktuelle bestemmelsen i NAV-loven, som lyder:

"6. Brukermedvirkning

Arbeids- og velferdsetaten skal sørge for at representanter for brukerne får mulighet til å uttale seg i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av etatens tjenester."

Departementet har skrevet "virksomhet", der det skulle vært "tjenester". Feilsitatet skaper inntrykk av at brukerne kan påvirke et større område enn de etter loven kan. Denne bestemmelsen i NAV-loven er ikke foreslått endret, og den er heller ikke avgjørende for de lovendringer som foreslås. Bestemmelsen nevnes i sammenheng med at gjeldende regler om samarbeid med organisasjoner på feltet foreslås videreført. Feilen har ikke betydning for innholdet i det fremlagte forslaget.

I Ot.prp. nr. 103 (2008–2009) i punkt 6.9.1 på side 36 står det:

"Kommunen kan derfor ikke gi avslag på tjenester og stønader etter lovforslaget med denne begrunnelsen, jf. lovforslagets § 10 om kommunens ansvar for å sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og stønader som kommunen har ansvar for etter loven"

Riktig henvisning skal være til § 7 som regulerer kommunens økonomiske ansvar. Beskrivelsen for øvrig er korrekt, det er bare nummereringen som er feil. Feilen har ikke betydning for innholdet i det fremlagte forslaget.

